

Obvodní soud pro Prahu 1

Ovocný trh 587,

110 00 Staré Město

v Praze dne 25. 5. 2021

Žalobce:

Jan Cibulka, XXX

Právně zastoupen:

Mgr. et Mgr. Janem Vobořilem, advokátem ev.č. 15017, se sídlem U Smaltovny 1115/32, Praha 7

Žalovaná:

Česká republika – Ministerstvo průmyslu a obchodu, Na Františku 32, 110 15 Praha 1

Žaloba na zadostiučinění za nemateriální újmu způsobenou porušením evropského práva nesprávným úředním postupem při implementaci Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích

Datovou schránkou

Plná moc přiložena

Přílohy dle textu

I.

Dne 3. 11. 2020 jsem uplatnil u žalované nárok na zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu vzniklou v důsledku špatně provedené implementace Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. 7. 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (dále jen „**Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích**“), která v rozporu s touto směrnicí vedla k plošnému shromažďování a dalšímu zpracování provozních a lokalizačních údajů o elektronické komunikaci a tím k zásahu do mých práv. Ve své výzvě jsem požadoval omluvu žalované provedenou jednak formou omluvy zaslané do mé datové schránky a jednak formou omluvy zveřejněné na webových stránkách žalované.

Žalovaná reagovala vyjádřením ze dne 25. 3. 2021, v němž můj požadavek odmítla v plném rozsahu.

S ohledem na skutečnost, že mé žádosti nebylo ze strany žalované ani částečně vyhověno, **rozhodl jsem se podat tuto žalobu.**

II.

Další kroky žalobce ve věci

Pro dokreslení kontextu mé snahy docílit zadostiučinění za nesprávný úřední postup v dané věci považuji za důležité soud seznámit i s dalšími kroky, které jsem učinil s cílem dosáhnout v reakci na aktuální judikaturu Soudního dvora Evropské unie (viz níže) likvidace provozních a lokalizačních údajů, které jsou o mé mobilní komunikaci uchovávány telefonním operátorem, společností T-Mobile Czech Republic, a.s. z důvodu pochybení při plnění povinností ze strany žalované v rámci legislativní práce.

Problém jsem se nejprve snažil řešit s mým operátorem a vyzvat ho k tomu, aby dále neuchovával má data. Proto jsem se dne 7. 10. 2020 obrátil na společnost T-Mobile s požadavkem, aby zlikvidovala provozní a lokalizační údaje, které uchovává na základě ustanovení § 97 odst. 3 zákona o elektronických komunikacích. Ze společnosti mě následně kontaktovala pracovnice zákaznického centra s tvrzením, že veškerý sběr informací o mé osobě provádí společnost v souladu s účastnickou smlouvou. Opakované vysvětlování, že sběr provozních a lokalizačních údajů probíhá ze zákona, nikoli smluvně, odmítla brát v potaz. Samotný pověřenec společnosti se do korespondence zapojil pouze sdělením, že během týdne odpoví, což se ale nestalo.

Vzhledem k tomu, že má žádost nebyla v zákonné lhůtě, ale ani později vyřízena, obrátil jsem se dne 10. 11. 2020 na Úřad pro ochranu osobních údajů. Tomu jsem doložil jak předchozí komunikaci se společností T-Mobile, tak rovněž smlouvu se společností Economia, a. s. ze dne 15. 7. 2019, na základě níž využívám své telefonní číslo pro osobní potřebu.

Úřad pro ochranu osobních údajů dne 9. 3. 2021 reagoval vyjádřením, v němž se vyjadřuje k nesouladu stávající právní úpravy s judikaturou Soudního dvora Evropské unie takto: *„Je nesporné, že národní úprava dané problematiky obsažená v § 97 odst. 3 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, není v souladu s výkladem článku 15 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/136/ES. Rozpor je natolik zásadní, že jej nelze překlenout eurokonformním výkladem.“*

Nicméně vzhledem ke svým kompetenčním omezením ÚOOÚ uzavírá: *„ÚOOÚ nezpochybnuje oprávněnost Vaší žádosti o ukončení zpracování lokalizačních a provozních údajů ve spojitosti s Vaším telefonním číslem, k jejichž plošnému uchovávání dochází na základě národní legislativy v rozporu s evropskou úpravou. ÚOOÚ však není aktivně legitimován k podání návrhu na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení podle článku 87 odst. 1 písm. a) Ústavy. Za daných okolností máte možnost obrátit se na Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, případně se domáhat nápravy podáním žaloby u soudu.“*

Na Ministerstvo průmyslu a obchodu jsem se obrátil s výzvou k zaslání omluvy a jejího zveřejnění na stránkách MPO žádostí ze dne 3. 11. 2020. Ve své žádosti požaduji nemajetkovou újmu formou omluvy zaslané datovou schránkou a rovněž uveřejnění na webových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu. Této mé žádosti nebylo vyhověno přípisem ze dne 25. 3. 2021, v němž žalovaná uvádí, že nebylo prokázáno, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu, a to zejména s ohledem na skutečnost, že dle názoru žalované spadá otázka implementace předmětné směrnice do pravomoci zákonodárné moci a její postup nelze s ohledem na ústavní princip suverenity zákonodárné moci považovat za nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „ŠkZ“). Tento názor je však v rozporu s judikaturou Ústavního i Nejvyššího soudu, jak bude níže vysvětleno. Proto jsem se rozhodl podat tuto žalobu.

Předesílám, že mým cílem není dosáhnout touto žalobou jakéhokoli finančního obohacení, proto požaduji pouze zadostiučinění formou omluvy. Cílem je dosáhnout přiznání pochybení ze strany žalované a také – a to především – systémové změny, protože považuji nadále za neúnosnou situaci, kdy je v České republice stále

platná norma, která vyžaduje plošný zásah do základních práv občanů, to vše v rozporu s evropským právem, a zodpovědné státní orgány nedělají žádné kroky k nápravě. Proto mám za to, že je na místě, aby soud využil všech nástrojů, které mu dává právní řád k možnému dosažení nápravy, včetně položení předběžné otázky k Soudnímu dvoru Evropské unie či podání návrhu na zrušení příslušných částí zákona o elektronických komunikacích k Ústavnímu soudu České republiky.

Důkazy:

- Žádost o likvidaci osobních údajů ze dne 7. 10. 2020
- Podnět Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 10. 11. 2020
- Smlouva o užívání telefonního čísla ze dne 15. 7. 2019
- Vyjádření Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 9. 3. 2021
- Žádost o zadostiučinění za nemajetkovou újmu ze dne 3. 11. 2020
- Vyjádření žalované ze dne 25. 3. 2021

III.

K posouzení nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu je třeba posoudit tři aspekty klíčové po posouzení vzniku nemajetkové újmy a odpovědnosti za ni.

Předně je třeba odpovědět na otázku, zda došlo k porušení evropského práva při nesprávném úředním postupu při implementaci směrnice. Druhou klíčovou otázkou je pak to, zda došlo ke vzniku nemajetkové újmy. Poslední otázkou je pak identifikace příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a vznikem újmy.

IV.

Porušení evropského práva při implementaci směrnice

Zákon přesně nevymezuje, co je třeba považovat za nesprávný úřední postup. V § 13 odst. 1 ŠkZ pouze uvádí: „Stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.“

V souladu s nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 36/08 je nesprávným úředním postupem „každý postup orgánu veřejné moci, který při jejím výkonu postupuje v rozporu s obecně závaznými právními předpisy či v rozporu se zásadami jejího výkonu.“ Ústavní soud toto rozvíjí i v nálezu ze dne 7. 10. 2008, sp. zn. II. ÚS 99/07, když uvádí „...podle konkrétních okolností může jít o jakoukoliv jinou než rozhodovací činnost spojenou s výkonem pravomocí státního orgánu, dojde-li při ní nebo v jejím důsledku k porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu nebo k porušení pořádku určeného povahou a funkcí postupu.“

Standardně se za nesprávný úřední postup nepovažuje legislativní činnost státu. Toto však neplatí v oblasti práva evropského; podle Soudního dvora Evropské unie totiž stát odpovídá za škodu vzniklou nesprávnou transpozicí evropského práva do vnitrostátního právního řádu. Tuto odpovědnost (za porušení evropského práva) přímo český zákon neupravuje. Soudy však dovodily, že v takovém případě se obecně použije ŠkZ – avšak s výjimkou těch otázek, jež evropská judikatura upravuje jinak. V kontextu této odpovědnosti – odpovědnosti za porušení evropského práva – pak neplatí, že stát neodpovídá za svou legislativní činnost: i legislativní činností (respektive absencí této činnosti) může stát evropské právo porušit, (což se také v tomto případě stalo).

V tomto ohledu lze odkázat například nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. IV.ÚS 1521/10: „Ústavní soud má přitom za nezpochybnitelné, že členský stát nese odpovědnost za škodu způsobenou porušením evropského práva, přičemž tuto problematiku právní řád České republiky výslovně neupravuje [...] Stěžovatelka přitom jak v odvolání, tak v dovolání namítala - zjednodušeně řečeno - že se Česká republika dopustila nesprávného úředního postupu spočívajícího mj. v tom, že nepřevzala do svého právního řádu závazky, které pro ni plynou z evropského práva, konkrétně, že řádně neimplementovala uvedenou směrnici [...] Za této situace, kdy je Česká republika demokratickým právním státem, dodržujícím závazky, které pro něj vyplývají z mezinárodního práva (srov. čl. 1 odst. 2 Ústavy), nemůže na plnění závazků plynoucích z mezinárodního (tzn. i evropského) práva rezignovat jen proto, že na národní úrovni výslovná právní úprava umožňující dovolávat se vůči České republice povinnosti za škodu způsobenou porušením závazků, k nimž se sama a otevřeně hlásí, neexistuje.“

Tento právní názor pak potvrdil i Nejvyšší soud, a to například v rozsudku ze dne 20. 8. 2012, sp. zn. 28 Cdo 2927/2010: „31. Z výše uvedeného (bod 28-30 části D) se podává, že existence přímo účinného principu odpovědnosti státu za porušení práva Evropské unie je z ustálené judikatury Soudního dvora zřejmá a Nejvyššímu soudu v tomto ohledu nevyvstává žádná pochybnost o její aplikaci, a to ani za situace, kdy

neexistuje odpovídající úprava na vnitrostátní úrovni. [...] 34. Pokud jsou uvedené podmínky splněny, stát musí poskytnout náhradu za způsobenou škodu v souladu s vnitrostátními právními předpisy upravujícími odpovědnost, přičemž podmínky náhrady škody stanovené vnitrostátními právními předpisy nesmí být méně příznivé než podmínky platné pro podobné nároky vzniklé na základě vnitrostátního práva a nesmí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat získání náhrady škody (viz též rozsudek ze dne 9. listopadu 1983, ve věci 199/82, *San Giorgio*, [1983], *Recueil*, s. 3604). 35. Z výše uvedených závěrů je tak možno dovodit následovné: za okolností, kdy neexistuje adekvátní úprava odpovědnosti státu za porušení unijního práva na vnitrostátní úrovni, se v situaci, kdy dojde k porušení unijního práva, aplikují v souladu se zásadou přednosti podmínky odpovědnosti státu vyplývající z judikatury Soudního dvora a vnitrostátní zákon č. 82/1998 Sb. se použije pouze potud, pokud právo Evropské unie (včetně judikatury SD), nestanoví jinak. Jinými slovy řečeno, zákon č. 82/1998 Sb. se použije tam, kde je jeho úprava souladná s úpravou unijního práva, nebo na otázky, které unijní právo neřeší, a to za předpokladu, že nijak neznemožní ani nadměrně neztíží právo jednotlivce na získání náhrady škody“.

V souladu s čl. 5 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. 7. 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (dále jen „Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích“) platí, že „členské státy zajistí prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů důvěrný charakter sdělení přenášených pomocí veřejné komunikační sítě a veřejně dostupných služeb elektronických komunikací a s nimi souvisejících provozních údajů. Zejména zakáží příposlech, odposlech, uchovávání nebo jiné druhy zachycování či sledování sdělení a s nimi souvisejících provozních údajů osobami jinými než uživateli bez souhlasu dotčených uživatelů, pokud k takovému jednání nejsou zákonem oprávněny v souladu s čl. 15 odst. 1. Tento odstavec nebrání technickému uchovávání, které je nezbytné pro přenos sdělení, aniž by tím byla dotčena zásada důvěrnosti.“

Tato povinnost měla být pak v souladu s čl. 17 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikací uvedena do souladu s vnitrostátními právními předpisy nejpozději do 31. 10. 2003.

Povinnost chránit důvěrnost komunikace byla zásadně omezena zavedením systému tzv. data retention. Tedy preventivního a plošného uchovávání provozních a lokalizačních údajů o elektronické komunikaci. Tedy informací například kdo s kým a jak dlouho telefonoval, k jaké telekomunikační buňce se připojoval, a tedy kde v té době byl, ale také údajů o telefonních číslech, použitých telefon a řadu dalších údajů. Vedle mobilní telefonie jsou pak uchovávána i data o pevných telefonních linkách, připojování k internetu, e-mailové komunikaci. Tato data jsou uchovávána pro potřeby zejména bezpečnostních složek (Policie ČR,

zpravodajské služby, orgány činné v trestním řízení), ale například i České národní banky. K jejich vyžadování je zpravidla potřeba soudní povolení, nicméně v určitých případech týkajících se využití dat ze strany Policie ČR se soudní povolení nevyžaduje.

V České republice byla tato povinnost poskytovatelů služeb elektronických komunikací uchovávat pro potřeby oprávněných orgánů plošně provozní a lokalizační data o jednotlivých uživateli, již součástí zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích od jeho nabytí účinnosti 1. 5. 2005. Zákon tak již v předstihu přebral uchovávání dat z tehdy jen navrhované směrnice, později přijaté jako Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/24/ES (dále „Směrnice o data retention“). Tato směrnice výslovně ve svém čl. 3 odst. 1 upravovala odchylku od výše uvedené povinnosti v čl. 5 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích a nařizovala uchovávání údajů, pokud jsou tyto údaje vytvářeny nebo zpracovávány poskytovateli veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí v jejich jurisdikci při poskytování dotčených komunikačních služeb.

Tato velmi kontroverzní směrnice byla zrušena rozhodnutím SDEU ve spojených věcech **C-293/12 a C 594/12** ze dne 8. 4. 2014 (dále jen „**rozhodnutí Digital Rights Ireland**“)¹. Důvodem zrušení byla skutečnost, že tato směrnice byla v rozporu s Listinou základních práv EU. Konkrétně podle Soudního dvora EU unijní zákonodárce překročil přijetím směrnice o data retention meze, jež ukládá požadavek na dodržování zásady proporcionality z hlediska článků 7 a 8 a čl. 52 odst. 1 Listiny základních práv EU (bod 69). Pokud jde o uchovávání provozních a lokalizačních údajů, tak toto SDEU označil za velmi vážný zásah do práva na ochranu soukromí, přičemž toto **sledování u lidí vytváří oprávněný pocit, že jsou pod konstantním dohledem** (bod 37). Z dat lze zjistit velmi podrobné informace o každodenním soukromém životě, místech pobytu, či sociálních vztazích sledovaných osob (bod 27). Sledování se týká celé evropské populace, přičemž míra využívání prostředků elektronické komunikace roste, čímž **roste i dopad do základních práv lidí** (bod 56). SDEU uvádí v bodě 58, že napadená směrnice se „*týká globálně všech osob, které využívají služeb elektronických komunikací, aniž se však osoby, jejichž údaje jsou uchovávány, nachází být nepřímo v situaci, která může vést k trestnímu stíhání. Vztahuje se tedy i na osoby, v jejichž případě neexistuje žádný důvod se domnívat, že by jejich chování mohlo být nepřímo nebo vzdáleně souviset se závažnou trestnou činností.*“ SDEU zde upozorňuje i na to, že jsou uchovávány i údaje o komunikaci osob, které mají ze zákona **zachovávat profesní tajemství**, jako jsou advokáti, poskytovatelé zdravotních nebo sociálních služeb apod. V bodě 59 SDEU říká, že **plošné a nevýběrové uchovávání údajů je nepřijatelné, protože neminimalizuje**

¹ Dostupné zde: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-293/12&language=cs>

zásah do základních práv. Plošnost tohoto zásahu nezohledňuje žádné souvislosti mezi uchovávanými údaji a účelem směrnice, tedy bojem proti závažné kriminalitě. SDEU v bodě 59 naznačuje, že pokud by k uchovávaní mělo docházet, mělo by být **vázáno na určité rizikové faktory a omezeno buď časově, místně nebo co do okruhu sledovaných osob.** SDEU tak odmítá stávající koncept plošného a nevýběrového sledování komunikace celé populace bez jakéhokoli časového nebo místního omezení.

Členské státy, včetně České republiky, odmítaly i po tomto rozhodnutí SDEU od plošného sběru údajů upustit a právní základ plošného sběru dat nově spatřovaly v čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích, který zakotvuje možnost členských států přijmout právní úpravu omezující práva vyplývající ze směrnice včetně práva na zachování důvěrnosti komunikace (v čl. 5 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) mimo jiné z důvodu zajištění bezpečnosti a pro prevenci či odhalování trestné činnosti. To ovšem pouze v případě, pokud je to v demokratické společnosti nezbytné, přiměřené a úměrné.

Právě k souladu principu plošného uchovávaní provozních a lokalizačních údajů se vyjádřil SDEU v dalším rozhodnutí ve spojených věcech **C 203/15 a C 698/15** ze dne 21. 12. 2016 (dále jen „**rozhodnutí Tele2/Watson**“)², kde SDEU konstatuje, že uvedený čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích musí být vykládán tak, že **brání vnitrostátní právní úpravě zavést plošné a nerozlišující uchovávaní provozních a lokalizačních údajů všech účastníků.** SDEU konstatoval, že uvedený článek směrnice umožňuje členským státům omezit dosah základních povinností, podle které musí být zajištěna důvěrnost osobních údajů a souvisejících provozních údajů. Toto omezení ale musí být vykládáno striktně a takovým ustanovením tak nelze odůvodnit, aby se výjimka stala pravidlem. (bod 89) Vnitrostátní právní úprava, která stanoví plošné a nerozlišující uchovávaní veškerých provozních a lokalizačních údajů všech účastníků a registrovaných uživatelů, které se vztahuje na veškeré prostředky elektronické komunikace, a ukládá poskytovatelům služeb elektronických komunikací povinnost uchovávat tyto údaje systematicky a průběžně bez jakékoli výjimky, představuje zásah do základních práv zakotvených v člancích 7 a 8 Listiny základních práv EU, který je třeba považovat za zvláště závažný. (body 97 a 100). Skutečnost, že uživatelé jsou pod neustálým dohledem pak má vliv i na výkon svobody projevu, kterou zaručuje čl. 11 Listiny základních práv EU. (bod 101)

Jako problematické SDEU uvádí, že **plošné a nevýběrové shromažďování údajů představuje pravidlo a nikoli výjimku z pravidla důvěrnosti informací.** Vztahuje se na osoby, u nichž neexistuje důvod se domnívat, že by jejich chování mohlo, byť nepřímou nebo vzdáleně, souviset se závažnou trestnou činností,

² Dostupné zde: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=186492&doclang=CS>

stejně jako na osoby, jejichž činnost je dle vnitrostátního práva předmětem profesního tajemství. Stejně jako v bodě 59 předchozího rozhodnutí SDEU považuje za problematické, že uchovávání údajů se neomezuje na případy omezené časově, zeměpisně nebo okruhem osob, které mohou být jakýmkoli způsobem zapojeny do trestné činnosti. Taková vnitrostátní právní úprava pak „překračuje meze toho, co je naprosto nezbytné a nelze ji v demokratické společnosti považovat za odůvodněnou“. (bod 107)

S ohledem na výše uvedené v závěru SDEU konstatuje, že čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích ve spojení s čl. 7, 8, 11 a čl. 52 odst. 1 Listiny základních práv EU musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která za účelem boje proti trestné činnosti stanoví plošné a nerozlišující uchovávání veškerých provozních a lokalizačních údajů všech účastníků a registrovaných uživatelů, které se vztahují na veškeré prostředky elektronické komunikace. (bod 112)

Ani na tento rozsudek Česká republika nijak nereagovala změnou právní úpravy tak, aby respektovala výše uvedené rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie. Česká republika tak naprosto ignorovala a naopak dále pod hrozbou sankce vyžadovala praxi, při níž docházelo a stále dochází k plošnému zásahu do základních práv českých občanů.

Dne 6. 10. 2020 vydal Soudní dvůr Evropské unie dva další rozsudky rozvíjející výše uvedená rozhodnutí. V případě rozsudku ve věci **C 623/17 (Privacy International v Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs and Others)** SDEU konstatoval, že předávání osobních údajů bezpečnostním složkám ze strany provozovatelů služeb elektronických komunikací spadá pod zmíněný čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích. Na další předběžnou otázku pak SDEU odpovídá, že tomuto článku odporuje obecný a nerozlišující přenos informací bezpečnostním složkám a zpravodajským službám ze strany poskytovatelů služeb elektronických komunikací. V druhém rozsudku z téhož dne ve spojených věcech **C-511/18, C-512/18 a C-520/18 (La Quadrature du Net and Others v Premier ministre and Others)**. Soud konstatuje (bod 229), že čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích výslovně zapovídá plošné a nevýběrové data retention. SDEU plošné a nevýběrové shromažďování dat připouští pouze v případech závažného ohrožení bezpečnosti a to na základě rozhodnutí příslušného orgánu do budoucna (tedy tzv. princip data freeze) a pouze po omezenou dobu, po níž hrozba trvá. **Preventivní shromažďování a uchovávání dat je podle SDEU možné pouze cíleně, nikoli tedy plošně a nevýběrově, v případech konkrétních hrozeb, při omezení na konkrétní okruh osob, případně na konkrétní geograficky vymezenou polohu nebo pouze po omezený čas.** Jde tedy o výjimku, která se nemůže stát pravidlem použitelným na veškerou elektronickou komunikaci. Plošný a nevýběrový sběr údajů

připouští SDEU pro účely boje proti závažné trestné činnosti a prevence závažných hrozeb pro veřejnou bezpečnost pouze v případě IP adres připojení k internetu po nezbytně omezenou dobu.

Z výše uvedeného je zjevné, že právní úprava v § 97 odst. 3 a 4 zákona o elektronických komunikacích odporuje ve světle výše uvedených ustanovení čl. 5 ve spojení s čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích. Tento stav, který vzhledem k tomu, že Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích byla v platnosti a měla být implementována ještě v době před schválením plošného a nevýběrového uchovávání provozních a lokalizačních údajů, trvá od samého počátku účinnosti této právní úpravy, tedy od 1. 5. 2005.

Minimálně v reakci na toto rozhodnutí SDEU měla Česká republika přijmout novelizaci zákona o elektronických komunikacích, aby uvedla českou právní úpravu do souladu s tou evropskou a konečně řádně implementovala Směrnici o soukromí a elektronických komunikacích. V této věci nicméně nebyl učiněn žádný krok k nápravě. Naopak z reakce žalované je zřejmé, že žádné kroky v dané oblasti v blízké budoucnosti ani nechystá.

Jak vyplývá z judikatury Soudního dvora Evropské unie (např. rozsudek ve spojených věcech C-6/90 a C-9/90 – Frankovich proti Itálii)³, tak za chybnou neimplementaci směrnice, případně za její špatnou implementaci odpovídá stát, který ji měl provést včetně případné povinnosti nahradit škodu, která v souvislosti s jeho pochybením vznikla.

Mám za to, že Česká republika plně odpovídá za veškeré škody i nemajetkovou újmu, které v souvislosti s chybnou implementací čl. 5 ve spojení s čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích způsobila.

V souladu s § 13 odst. 1 písm. g) zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky (dále jen „kompetenční zákon“) je Ministerstvo průmyslu a obchodu ústředním orgánem státní správy pro oblast elektronické komunikace.

V souladu s § 24 kompetenčního zákona platí, že „*ministerstva pečují o náležitou právní úpravu věcí patřících do působnosti České socialistické republiky; připravují návrhy zákonů a jiných právních předpisů týkajících se věcí, které patří do jejich působnosti, jakož i návrhy, jejichž přípravu jim vláda uložila; dbají o zachovávání zákonnosti v okruhu své působnosti a činí podle zákonů potřebná opatření k nápravě.*“

³ https://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-CS-ARRET-C-0006-1990-200407021-05_00.html

V souladu s § 25 věta druhá platí, že ministerstva „zabezpečují ve své působnosti úkoly, které vyplývají pro Českou republiku z mezinárodních smluv, jakož i z členství v mezinárodních organizacích.“

Mám tedy za to, že pokud ze závazných právních předpisů Evropské unie vyplývá povinnost implementovat směrnici členským státem ve stanovené době, je zejména povinností ministerstva, do jehož kompetence daná problematika spadá, aby učinilo kroky k přijetí právní úpravy, která bude český právní řád uvádět do souladu s evropským právem. V tom, že ministerstvo přes opakovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, který jednoznačně vyložil právní úpravu povinnosti zachovávat důvěrnost elektronické komunikace včetně možných výjimek způsobem, který ukazuje na rozpor § 97 odst. 3 a 4 zákona o elektronických komunikacích se Směrnicí o soukromí a elektronických komunikacích, neučinilo žádné kroky k nápravě, lze proto spatřovat postup, který odporuje výše uvedeným ustanovením kompetenčního zákona. Zároveň jde o klíčovou okolnost, která vedla k nesprávné implementaci směrnice ze strany České republiky.

Argumentaci ministerstva, které přičítá ve svém vyjádření případný špatný úřední postup moci zákonodárné, nepovažuji za relevantní. Běžným postupem při implementaci evropského práva je iniciace přípravy změny právní úpravy ze strany gesčního ministerstva, které má povinnost problematiku sledovat a má nástroje k tomu, aby iniciovalo předložení potřebných návrhů legislativních změn. V tomto Ministerstvo průmyslu a obchodu ale zůstalo zcela nečinné. V případě, že by za porušení evropského práva neodpovídalo žalované ministerstvo, měla být navíc žádost o zadostiučinění postoupena ministerstvu, které za porušení evropského práva dle názoru ministerstva odpovídá, to ale ministerstvo neučinilo.

V.

Nemajetková újma

Preventivní shromažďování a uchovávání provozních a lokalizačních údajů je nepochybně možno považovat za zásah do soukromí a informačního sebeurčení, který je srovnatelný s uchováváním obsahu komunikace. Toto vyplývá jak z výše zmíněné judikatury Soudního dvora Evropské unie, tak ale i z judikatury Ústavního soudu České republiky, konkrétně pak z nálezů Pl. ÚS 24/ 10 ze dne 22. 3. 2011 a Pl. ÚS 45/17 ze dne 14. 5. 2019. Jak konstatoval Ústavní soud v nálezu Pl. ÚS 24/10: „Právo na informační sebeurčení je tak nezbytnou podmínkou nejen pro svobodný rozvoj a seberealizaci jednotlivce ve společnosti, nýbrž i pro ustavení svobodného a demokratického komunikačního řádu. Zjednodušeně řečeno, v podmínkách vševědoucího a všudypřítomného státu a veřejné moci se svoboda projevu, právo na soukromí a právo svobodné volby chování a konání stávají prakticky neexistujícími a iluzorními.“

Ačkoliv se stanovená povinnost uchovávat provozní a lokalizační údaje nevztahuje na obsahy jednotlivých sdělení, tak z uvedených údajů o uživateli, adresátech, přesných časech, datech, místech a formách telekomunikačních spojení, budou-li sledovány po delší časový úsek, lze v jejich kombinaci sestavit detailní informace o společenské nebo politické příslušnosti, jakož i o osobních zálibách, sklonech nebo slabostech jednotlivých osob“.

V mém případě je třeba zdůraznit, že zásah do mých osobnostních práv je dále zesílen skutečností, že jsem investigativním novinářem v současné době spolupracujícím zejména s Českým rozhlasem, který se věnuje celé řadě citlivých témat, včetně například témat spojených s prací bezpečnostních složek či dalších státních orgánů i významných soukromých společností. Riziko vyrazení zdrojů mých informací je tak pro moji práci významným problémem. Z tohoto důvodu jsem omezen v možnosti těžit z výhod skutečně důvěrné komunikace a jsem nucen ve větší míře využívat šifrované komunikační či chatovací platformy, které umožňují zachovávat plnou důvěrnost komunikace bez ukládání metadat, což ovšem s ohledem na různou míru technologické zdatnosti mých novinářských zdrojů ztěžuje výkon mé práce. Důsledkem permanentního zaznamenávání metadat o elektronické komunikaci je rovněž menší ochota komunikovat s médii zejména v tématech, která se týkají nezákonného výkonu veřejné správy. To odrazuje například whistleblowery, k jejichž ochraně se Česká republika zavázala ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, která má být implementována členskými státy do 17. 12. 2021.

Mám za to, že nemajetková újma je zde zvyšována i tím, že ze strany Ministerstva průmyslu a obchodu nejsou činěny žádné kroky k nápravě. I ve vyjádření MPO ze dne 25. 3. se ministerstvo nezmiňuje o tom, že by existující problém reflektovalo a chystalo jakékoli jeho řešení. Toto jen dále nutně prohlubuje nejen frustraci mou, ale i dalších občanů, kteří si váží svých ústavně garantovaných práv a nemohou se smířit s jejich systematickým a dlouhodobým porušováním zakotveným dokonce v právních normách.

V.

Příčinná souvislost

Příčinná souvislost mezi porušením evropského práva při nesprávném úředním postupu při implementaci směrnice a nemajetkovou újmou je dle mého názoru zřejmá z toho, že ministerstvo tím, že neřeší problém kolize české právní úpravy s úpravou evropskou, fakticky dlouhodobě udržuje stav, kdy jsou plošně porušována ústavně garantovaná práva. Nesouhlasím s tvrzením ministerstva, že jde o věc výlučně zákonodárského sboru. Vedle toho je třeba zdůraznit, že toto tvrzení by bylo zároveň nerelevantní, protože

žalovaná Česká republika v daném případě odpovídá i za pochybení při implementaci směrnice, pokud by bylo přičitatelné zákonodárnému sboru. Nicméně, evropská směrnice je norma, jejíž implementaci připravuje standardně ministerstvo, do jehož kompetence spadá daná problematika, toto ministerstvo disponuje odborným aparátem, který má zaručit, aby výsledná implementace odpovídala právním předpisům, ať už těm evropským nebo národním. Zejména v daném případě, kdy byla problematičnost přijaté implementace vyjevna až v souvislosti s judikaturou Soudního dvora Evropské unie, je role ministerstva, jakožto orgánu, v jehož kompetenci je sledovat aktuální vývoj ve své oblasti a na tento reagovat zpracováním vládního návrhu potřebných legislativních úprav, zcela zásadní. Neaktivita žalované je tak hlavní příčinou vzniku nemajetkové újmy.

V.

Předběžná otázka

Žádám, aby v případě, že soud dojde k závěru, že k řešení je třeba zodpovědět otázku týkající se práva Evropské unie, zejména pak výkladu příslušných ustanovení Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích ve vztahu k české právní úpravě, aby se v souladu s ustanovením čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie obrátil s předběžnou otázkou k Soudnímu dvoru Evropské unie.

VI.

Návrh na zrušení části zákona k Ústavnímu soudu

Žádám, aby v případě, že soud během své rozhodovací činnosti dojde k závěru, že ustanovení § 97 odst. 3 a 4 upravující povinnost uchovávat plošně provozní a lokalizační údaje o elektronických komunikacích je v rozporu s ústavním pořádkem, využil možnosti dle § 64 odst. 3 zákona č. 183/1993 Sb., o Ústavním soudu ČR a obrátil se na Ústavní soud s návrhem na zrušení těchto, případně i dalších ustanovení. Jsem si vědom toho, že ústavnost uvedených ustanovení již byla opakovaně předmětem posuzování ze strany Ústavního soudu, mám nicméně za to, že nová judikatura Soudního dvora Evropské unie, je natolik významnou novou skutečností, že nelze předjímat, zda by Ústavní soud dnes uvedená ustanovení posoudil stejně jako v posledním nálezu Pl. ÚS 45/17 ze dne 14. 5. 2019.

VII.

Petit

Z výše uvedených důvodů mám za to, že bylo prokázáno jak to, že žalovaná postupovala nesprávně při implementaci směrnice, tak skutečnost, že tento nesprávný úřední postup vedl ke vzniku nemajetkové újmy vyžadující zadostiučinění. Cílem této žaloby je docílit omluvy nejen mě osobně, ale součástí mnou požadovaného zadostiučinění je i omluva všem občanům bez rozdílu, protože skutečným zadostiučiněním je pro mne naděje, že veřejná omluva občanům povede k tomu, že dojde k nápravě stávajícího stavu v legislativním procesu, k čemuž by soukromá omluva mně osobně nedostačovala.

Proto žádám, aby soud vydal tento rozsudek:

1. Žalovaná je povinna žalobci zaslat datovou schránkou omluvu následujícího znění:

„Česká republika se Vám prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu omlouvá za to, že přijetím právní úpravy ukládající poskytovatelům služeb elektronických komunikací dle § 97 odst. 3 a 4 zákona o elektronických komunikacích uchovávat provozní a lokalizační údaje o Vaší elektronické komunikaci porušila a nadále porušuje ustanovení čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích. Tím dochází k neoprávněnému zásahu do Vašich osobnostních práv.“

2. Žalovaná je povinna zveřejnit na webových stránkách www.mpo.cz v sekci Aktuality po dobu minimálně 30 dnů omluvu následujícího znění:

Česká republika se prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu omlouvá občanům za to, že přijetím právní úpravy ukládající poskytovatelům služeb elektronických komunikací dle § 97 odst. 3 a 4 zákona o elektronických komunikacích uchovávat provozní a lokalizační údaje o elektronické komunikaci porušila a nadále porušuje ustanovení čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích. Tím dochází k neoprávněnému zásahu do jejich osobnostních práv.

3. Žalovaná je povinna nahradit náklady řízení k rukám právního zástupce žalobce, a to do 3 dnů ode dne právní moci rozsudku

Jan Cibulka